QORTI KOSTITUZZJONALI

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 29 ta' Marzu, 2023.

Numru 44

Rikors kostituzzjonali numru 155/2020/1 LM

Alexander Xuereb; Nathalie Fenech; Neville Xuereb;
Nadya Vella; Sylvana Spiteri; Nicky Tanti

v.

Avukat tal-Istat u Awtorità tad-Djar

1. Dan huwa appell tal-atturi minn sentenza mogħtija fis-26 ta' Jannar 2022 mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fil-kompetenza kostituzzjonali li sabet li nkisru d-drittijiet fondamentali tal-atturi mħarsa bl-art. 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali ["l-Ewwel Protokoll"] u bħala kumpens għal dan il-ksur ordnat lill-Awtorità tad-Djar tħallashom sitta u ħamsin elf u ħames mitt euro (€56,500). L-appell jolqot il-ħelsien tal-Avukat tal-Istat mill-ħarsien tal-ġudizzju u l-*quantum* tal-kumpens likwidat mill-ewwel qorti.

2. Il-fatti relevanti ġew imfissra hekk minn l-ewwel qorti:

> »Ir-rikorrenti istitwew dawn il-proċeduri bħala sidien tal-fondi bin-numri 56, 67 u 70 … il-Gżira (jirriżulta li llum il-ġurnata l-appartament numru 56 jappartjeni lir-rikorrent Neville Xuereb waħdu, iżda fiż-żmien meta kienet operattiva l-ordni ta' rekwiżizzjoni li qiegħda tiġi attakkata dan il-fond kien għadu jappartjeni lir-rikorrenti indiviżament bejniethom). Dawn il-fondi kienu ġew rekwiżizzjonati u ngħataw b'titolu ta' kera lil terzi b'rata ta' kera ffissata mid-Direttur għall-Akkomodazzjoni Soċjali. Jirriżulta li, minkejja li wara diversi snin dawn il-fondi ġew derek-wiżizzjonati, dawn xorta waħda baqgħu okkupati b'titolu ta' kera għal diversi snin mill-inkwilini li kienu jgħixu fihom, u kien biss fi snin riċenti li dawn il-fondi rrivertew lura fil-pussess tas-sidien tagħhom wara li l-inkwilini mietu jew marru jgħixu x'imkien ieħor. Ir-rikorrenti qalu li din is-sitwazzjoni wasslet biex għal diversi snin huma ġarrew waħedhom piż sproporzjonat minħabba li l-kera li kienu jirċievu għal dawn il-fondi ma kinitx tirrifletti l-valur lokatizju tagħhom fis-suq, u li għalhekk huma sofrew leżjoni tal-jeddijiet fundamentali tagħhom kif protetti bis-saħħa tal-ewwel artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u bis-saħħa tal-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta.«

3. Għalhekk li l-atturi fetħu din il-kawża u talbu illi l-qorti:

> »(i) tiddikjara li bil-fatti hawn esposti ġew vjolati d-drittijiet funda-mentali tar-rikorrenti għall-proprjetà tagħhom kif protetti kemm mill-ewwel atikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea u kif ukoll mill-art. 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta rispettivament, u konsegwente-ment
>
> »(ii) tillikwida u tordna l-konsegwenti ħlas tal-kumpens jew *just satis-faction* dovut mill-intimati jew min minnhom lir-rikorrenti jew liema minnhom b'riżerva għal-likwidazzjoni fl-istadju opportun tad-danni sofferti minnhom bħala konsegwenza tal-fatti kollha surreferit jekk ikun il-każ u tagħti kull ordni u rimedju ieħor xieraq jew opportun biex tiġi spurgata il-vjolazzjoni tad-drittijiet fondamentali tagħhom hawn lament-ata.
>
> »Bl-ispejjeż … … ….«

4. Safejn relevanti għal dan l-appell, l-Avukat tal-Istat ressaq dawn l-eċċezz-jonijiet

> »... … …
>
> »7. Rigward il-kumpens mitlub wieħed irid jieħu in konsiderazzjoni wkoll il-fatt li r-rikorrenti ħallew ħafna snin jgħaddu sakemm infetħu dawn il-proċeduri. It-trapass ta' dan iż-żmien kollu jitfa' dubji serji kemm effettivament ir-rikorrenti ħassewhom aggravati bl-ordni ta' rekwiżizzjoni.
>
> »8. Wieħed irid jikkunsidra wkoll li s-sidien ħadu lura l-proprjetà in kwistjoni u għalhekk ċertament li kull preġudizzju li setgħu soffrew fil-

passat ġie mitigat. Ġaladarba l-ordni ta' rekwiżizzjoni tneħħiet, l-istat ma għandu ebda setgħa oħra fuq il-fond jew fuq l-okkupanti u jekk *oltre* għall-ordni ta' rekwiżizzjoni l-okkupanti ma kellhom xejn iktar li kien jipproteġihom fil-pussess tal-fond, allura r-rikorrenti kienu ħielsa li jipproċedu sabiex jirkupraw il-fond.

»9. Mingħajr preġudizzju għas-suespost, il-kumpens xieraq għall-privazzjoni tal-propjeta' ma għandux ikun il-valur kummerċjali tal-kera tal-fond.

»... … …

5. L-Awtorità tad-Djar ressqet dawn l-eċċezzjonijiet, fost oħrajn:

»… … …

»Il-Qorti Kostituzzjonali ma tistax tintuża bħala qorti ordinarja biex talloka danni. Hu għalhekk li l-atturi jippruvaw jisvijaw lil kulħadd biex mingħalihom iħalltu dak li hu ta' *indole* civile travestit bħala ta' *indole* kostituzzjonali. Dan hu skorrett u anke għalhekk it-talbiet ma jistgħux jintlaqgħu.

»... … …

»L-atturi fit-tieni talba jħalltu kumpens għall-leżjoni ta' drittijiet fundamentali ma' azzjoni ta' danni. Imma dan mhux permess mill-liġi – l-atturi ma messhom qatt ħalltu waħda mal-oħra. Huma kien messhom għażlu triq waħda. Din il-qorti ma għandhiex tagħti u takkorda danni. Fil-fatt anke fejn il-qorti ssib li jkun hemm sproporzjonalità bejn il-limitazzjonijiet tad-dritt u il-kumpens, l-istess qorti qatt ma tuża il-valur lokatizju fis-suq miftuħ biex tillikwida il-kumpens xieraq biex jispurġa il-leżjoni kostituzzjonali.

»L-atturi ma sofrew xejn u għalhekk it-talbiet kollha għandhom jiġu respinti bl-ispejjeż kontra l-atturi.«

6. L-ewwel qorti ddeċidiet hekk:

»1. tilqa' l-ewwel talba tar-rikorrenti u tiddikjara li huma sofrew ksur tad-drittijiet fundamentali tagħhom kif protetti bl-ewwel artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea;

»2. tilqa' t-tieni talba tar-rikorrenti u tordna lill-Awtorità tad-Djar tħallas lir-rikorrenti l-ammont ta' sitta u ħamsin elf u ħames mitt euro (€56,500) bħala kumpens xieraq lir-rikorrenti, bl-imgħax legali dekorribbli mid-data ta' din is-sentenza sad-data tal-pagament effettiv;

»3. l-ispejjeż tal-Avukat tal-Istat b'rabta ma' dawn il-proċeduri għandhom jitħallsu mir-rikorrenti, filwaqt li l-Awtorità tad-Djar għandha tħallas il-kumplament tal-ispejjeż tal-kawża.

»Il-qorti tordna wkoll lir-Reġistratur tal-Qrati Ċivili u Tribunali sabiex, f'każ li din is-sentenza tgħaddi in ġudikat, jibgħat kopja ta' din is-sentenza lill-Onor. *Speaker* tal-Kamra tad-Deputati kif stabbilit fl-artikolu 242 tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili.«

7. Il-konsiderazzjonijiet li wasslu lill-ewwel qorti għad-deċiżjoni tagħha safejn rilevanti għall-appell ġew imfisra hekk fis-sentenza appellata:

> »… … …
>
> »Qabel ma tidħol fil-mertu tal-azzjoni, il-qorti tqis li fl-ewwel lok għandha tikkonsidra l-pożizzjoni tal-Avukat tal-Istat f'dawn il-proċeduri, minkejja li ma tqanqlet l-ebda eċċezzjoni f'dan is-sens da parti tal-intimat Avukat tal-Istat. Il-qorti tagħmel riferiment għal dak li jistipula l-artikolu 181B tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, minn fejn jirriżulta li l-mansjoni ġuridika tal-gvern f'kawżi ġudizzjarji hi vestita fil-kap tad-dipartiment konċernat, f'dan il-każ l-Awtorità tad-Djar, li fiż-żmien rilevanti kellha l-mansjoni ġuridika toħroġ ordnijiet ta' rekwiżizzjoni. L-artikolu 181B tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, jipprovdi hekk:-
>
>> »"**181B** (1) Il-Gvern għandu jkun rappreżentat fl-atti u fl-azzjonijiet ġudizzjarji mill-kap tad-dipartiment tal-gvern li jkun inkarigat fil-materja in kwistjoni: Iżda, mingħajr preġudizzju għad-dispos-izzjonijiet ta' dan l-artikolu:
>>
>>> »"a. kawżi għall-ġbir ta' ammonti dovuti lill-Gvern jistgħu f'kull każ isiru mill-*Accountant General*;
>>>
>>> »"b. kawżi li jinvolvu kwistjonijiet dwar impjieg jew obbligu ta' servizz mal-Gvern jistgħu f'kull każ isiru mis-Segretarju Permanenti Ewlieni;
>>>
>>> »"ċ. kawżi dwar kuntratti ta' provvista jew ta' appalt mal-Gvern jistgħu f'kull każ isiru mid-Direttur tal-Kuntratti.
>>
>> »"(2) L-Avukat Ġenerali jirrappreżenta lill-Gvern f'dawk l-atti u l-azzjonijiet ġudizzjarji li minħabba n-natura tat-talba ma jkunux jistgħu jiġu diretti kontra xi wieħed jew aktar mill-kapijiet tad-dipartimenti l-oħra tal-Gvern."
>
> »Ir-rikorrenti, permezz tal-azzjoni miġjuba minnhom, qegħdin jikkon-testaw il-fatt li huma spiċċaw f'relazzjoni forzata ta' sidien fil-konfront tal-inkwilini li akkwistaw dawn il-fondi, konsegwenza ta' ordni ta' rekwiżizzjoni li kienet inħarġet fuq il-proprjetà tagħhom mis-Segretarju tad-Djar, u li bis-saħħa tagħhom l-appartamenti mertu ta' dawn il-proċeduri nkrew lil terzi. Il-ħruġ ta' ordnijiet ta' rekwiżizzjoni u ta' derek-wiżizzjoni, u ta' dak kollu li jemani minnhom, inkluż il-ħlas tal-kera rispettiva, kienu regolati mis-Segretarju (illum l-Awtorità) tad-Djar, li hi ukoll intimata f'din il-kawża. Il-qorti għalhekk hi tal-fehma li hi l-Awtorità tad-Djar li għandha twieġeb għall-allegazzjonijiet tar-rikorrenti f'din il-kawża u mhux l-Avukat tal-Istat. Il-qorti hawn tiċċita minn dak li ġie deċiż fil-kawża fl-ismijiet Michael D'Amato *noe v.* Awtorità tad-Djar *et*:
>
>> »"Din il-Qorti tibda billi tagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet Carmelo Grech *et v.* Awtorità tad-Djar *et*, deċiża fit-12 ta' Frar, 2016, fejn din il-qorti osservat hekk fir-rigward:
>>
>>> »"Konvenut f'din il-kawża la huwa l-Awtorità intimata u lanqas l-Avukat Ġenerali; il-konvenut huwa l-Gvern ta' Malta u, jekk għandu jingħata rimedju mill-Gvern ta' Malta, kull ma hu meħtieġ hu illi l-gvern ikun rappreżentat fil-kawża. Il-kwistjoni għalhekk ma hijiex jekk għandux ikun imħarrek l-Avukat Ġenerali jew l-Awtorità intimata, iżda min għandu jidher f'isem il-Gvern ta' Malta. Dwar dan, il-

> liġi, fl-art. 181B tal-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, hija ċara: f'isem il-Gvern ta' Malta jidher il-"kap tad-dipartiment tal-gvern li jkun inkarigat fil-materja in kwistjoni"; jidher l-Avukat Ġenerali f'isem il-Gvern ta' Malta biss "f'dawk l-atti u l-azzjonijiet ġudizzjarji li minħabba n-natura tat-talba ma jkunux jistgħu jiġu diretti kontra xi wieħed jew aktar mill-kapijiet tad-dipartimenti l-oħra tal-Gvern."
>
> »"Fil-każ tal-lum l-ilment tal-atturi huwa dwar il-konsegwenzi tal-ħruġ ta' ordni ta' rekwiżizzjoni, materja llum fil-kompetenza tal-Awtorità intimata li, għalkemm mhix dipartiment tal-gvern, għandha r-responsabbilità ta' setgħat governattivi u għalhekk tintlaqat bl-art. 181B fuq imsemmi.
>
> »"Għalhekk ma kien hemm ebda ħtieġa li jkun imħarrek ukoll bħala parti l-Avukat Ġenerali; kull ma kien meħtieġ kienet biss in-notifika tiegħu."

»Fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, din il-qorti tqis li l-Avukat tal-Istat m'għandux leġittimazzjoni passiva f'dawn il-proċeduri, *stante* li l-istat hu rappreżentat adegwatament mill-Awtorità tad-Djar.

»… … …

»… … … din il-qorti qiegħda tilqa' t-talbiet tar-rikorrenti u tiddikjara li l-jeddijiet fundamentali tagħhom kif protetti bl-artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u bl-ewwel artikolu tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea ġew miksura.

»*Ir-Rimedju Xieraq*

»Il-qorti qieset illi mill-atti jirriżulta li hemm sproporzjon mhux raġonevoli bejn l-ammont ta' kera attwalment perċepit mir-rikorrenti, u l-ammont ta' kera li r-rikorrenti setgħu jdaħħlu li kieku dawn il-fondi tpoġġew għall-kiri fis-suq miftuħ tal-proprjetà. Mill-provi jirriżulta li l-valur lokatizju tal-fond numru 56 … kien ta' €310 fis-sena bejn l-1969 u l-1974; €414 bejn l-1974 u l-1979; €860 bejn l-1979 u l-1984; €1,000 bejn l-1984 u l-1989; €1,310 bejn l-1989 u l-1994; €1,724 bejn l-1994 u l-1999; €2,522 bejn l-1999 u l-2002 u €3,086 fl-2002. Dan ifisser potenzjal ta' redditu lokatizju ta' €41,264 li kieku r-rikorrenti kienu liberi li jikru skont ir-rati tas-suq. Minflok, kemm kienet ilha fis-seħħ l-ordni ta' rekwiżizzjoni, ir-rikorrenti kellhom introjtu ta' €6,380.22.

»Fir-rigward tal-appartament numru 67, ir-rikorenti seta' jkollhom introjtu potenzjali ta' €797 fis-sena bejn l-1984 u l-1989; €1,042 fis-sena bejn l-1989 u l-1994; €1,205 fis-sena bejn l-1994 u l-1999; €2,315 fis-sena bejn l-1999 u l-2004; €3,086 fis-sena bejn l-2004 u l-2009; €3,550 fis-sena bejn l-2009 u l-2014; €4,321 fis-sena bejn l-2014 u l-2016 u €4,804 fl-2016. Dan ifisser potenzjal ta' dħul ta' €73,421, iżda, minflok, tul dan il-perijodu kollu r-rikorrenti kellhom introjtu ta' €13,829.28 (il-qorti tirrileva li kuntrarjament għal dak li qalu r-rikorrenti fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħhom, l-ordni ta' rekwiżizzjoni fir-rigward ta' dan il-fond ħarġet fl-1984 u għalhekk il-komputazzjoni tat-telf ta' introjtu lokatizju trid tinħadem fuq dan iż-żmien).

»Fir-rigward tal-appartament numru 70, ir-rikorrenti seta' jkollhom introjtu lokatizju potenzjali ta' €258 fis-sena bejn l-1969 u l-1974; €343 fis-sena bejn l-1974 u l-1979; €707 fis-sena bejn l-1979 u l-1984; €788

fis-sena bejn l-1984 u l-1989; €1,030 fis-sena bejn l-1989 u l-1994; €1,192 fis-sena bejn l-1994 u l-1999; €2,289 fis-sena bejn l-1999 u l-2004; €3,052 fis-sena bejn l-2004 u l-2009; €3,052 fis-sena bejn l-2004 u l-2009; €3,510 fis-sena bejn l-2009 u l-2014; €4,273 fis-sena bejn l-2014 u l-2017; u €5,943 fis-sena 2017. Dan ifisser potenzjal ta' dħul fl-ammont ta' €67,057, li minnhom ir-rikorrenti attwalment daħħlu l-ammont ta' €10,313.28 kif jirriżulta mill-provi.

»Dan ifisser li mal-medda tas-snin ir-rikorrenti sostnew telf fl-ammont ta' €181,742 - €30,522.78 (€41,264 + € 73421 + €67,057) – (€6380.22 + €10,313.28 + €13,829.285) = €151,219.22.

»… … …

»Kwantu għal-likwidazzjoni tad-danni li għandhom jitħallsu lir-rikorrenti, il-qorti kkonsidrat il-fattur tat-telf materjali li dawn ġarrbu tul dawn l-aħħar snin, il-fatt li kien konsegwenza tal-intervent leġiżlattiv tal-Istat Malti li dawn sfaw ipprivati mill-proprjetà tagħhom għal dawn is-snin kollha, kif ukoll il-piż inordnat li għal dawn is-snin ġarrew waħedhom ir-rikorrenti wara li l-istat naqas li jipprovdi sistema aħjar għal min għandu bżonn l-akkomodazzjoni soċjali f'pajjiżna.

»Il-qorti ttenni li d-danni li għandhom jiġu likwidati fi proċedimenti kost-ituzzjonali u konvenzjonali mhumiex l-istess bħad-danni ċivili li jiġu likwidati fi proċedimenti ordinarji, għaliex huma danni li għandhom jiġu likwidati minħabba vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali tal-persuna. Għar-rigward tal-*quantum* tal-kumpens għal danni pekunjarji u non-pekunjarji, fis-sentenzi tal-qrati tagħna kull każ jiġi determinat skont il-fattispeċi partikolari tiegħu. Minkejja dan, hemm numru ta' fatturi li din il-qorti kkonsidrat qabel waslet għal-likwidazzjoni tad-danni li għandhom jitħallsu lir-rikorrenti, fosthom il-fatt li kieku dan il-fond inkera fis-suq miftuħ tal-proprjetà, id-dħul li kienu jdaħħlu r-rikorrenti kien iqarreb il-mitejn elf euro, u l-fatt li għal diversi snin it-talbiet tar-rikorrenti sabiex tinħareġ ordni ta' derekwiżizzjoni u l-fond jingħata lura lilhom waqgħet fuq widnejn torox.

»Il-qorti tqis li f'dan il-każ għandhom jiġu likwidati wkoll id-danni morali jew non-pekunjarji, u dan in vista tal-fatt li l-vjolazzjoni tar-rikorrenti ġejja mill-fatt li għal snin twal l-Istat Malti naqas milli jemenda l-qafas legali li jirregola sitwazzjonijiet bħal dik li sabu ruħhom fiha r-rikorrenti bħala sidien tal-proprjetà u dan minkejja t-titjib sostanzjali fil-qagħda soċjo-ekonomika tal-pajjiż, li wassal għal żbilanċ evidenti u piż inordnat fuq is-sidien ta' proprjetajiet bħal dawn.

»Il-qorti tqis li kumpens pekunjarju fis-somma ta' ħamsa u ħamsin elf euro (€55,000) u kumpens non-pekunjarju li jammonta għal elf u ħames mitt euro (€1,500) għandu jkun kumpens xieraq għall-ksur tad-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti. Dawn id-danni għandhom jitħallsu mill-intimata Awtorità tad-Djar.«

8. L-atturi appellaw b'rikors tal-15 ta' Frar 2022 li għalih wieġbu l-Awtorità tad-Djar fl-14 ta' Marzu 2022 u l-Avukat tal-Istat fil-25 ta' Marzu 2022.

9. L-ewwel aggravju jolqot il-ħelsien tal-Avukat tal-Istat mill-ħarsien tal-ġudizzju u ġie mfisser hekk:

> »… … … l-esponenti hija tal-fehma li l-avukat tal-istat ma setax jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju u dana proprju in vista' ta' dak li jinsab deċiż permezz ta' każistika, din id-darba deċiża minn dina l-qorti, li hija wkoll pjenament applikabbli għall-fatti tal-każ odjern.
>
> »L-esponenti hija tal-fehma li għall-fatti hawn fuq riportati kemm l-Istat Malti kif rappreżentat mill-Avukat tal-Istat u kif ukoll l-awtorità intimata għandhom jinżammu responsabbli u dana peress li jekk l-awtorità (dak iż-żmien *tramite* d-Direttur tal-Akkomodazzjoni Soċjali) applikat il-liġi b'mod leżiv għad-drittijiet tal-esponenti u b'konsegwenzi li għadhom jinħassu s'issa, tali leżjoni hija wkoll naxxenti mil-liġi applikabbli f'tali żmien li kienet tipprovdi għar-rekwiżizzjoni ta' fondi *tramite* kera li ma tirriflettix il-valur tas-suq.
>
> »… … …
>
> »L-esponenti hija tal-fehma li … l-Avukat tal-Istat ma kellux jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju u dana proprju għaliex huwa wkoll il-leġittimu kuntradittur fil-każ odjern … . …
>
> »Konsegwentement għal dan huwa ċar li kemm l-Awtorità għad-Djar u kif ukoll l-Avukat Ġenerali għandhom jinżammu responsabbli *in solidum* għall-kumpens spettanti lill-esponenti. Għalhekk ukoll l-ispejjeż tal-Avukat Ġenerali għandhom jiġu sofferti minnu interament jew, fin-nuqqas, mill-istess Awtorità tad-Djar.«

10. L-Awtorità tad-Djar wieġbet hekk:

> »… … … l-awtorità esponenti, għalkemm mhux qed tappella hija stess fuq dan il-punt, in linea ta' sottomissjoni ġenerali tisħaq illi hija m'hijiex leġislatur u sa fejn il-lanjanzi tar-rikorrenti huma frott tal-operat ta' liġi jew liġijiet tal-istat, l-awtorità mhijiex leġittimu kontradittur. Filwaqt li huwa veru li kienu l-predeċessuri tal-awtorità li kienu muniti bil-poter li joħorġu l-ordnijiet ta' rekwiżizzjoni, huwa daqstant veru li l-fakoltà li proprjetà privata tiġi rekwiżizzjonata kienet fuq kollox fakoltà naxxenti mill-liġi liema liġi ovvjament ma ġietx promulgata mill-awtorità iżda mill-istat. … … …
>
> »… … …
>
> »Dan magħdud, l-awtorità tirrimetti ruħha dwar dan it-tieni aggravju tar-rikorrenti.«

11. L-Avukat tal-Istat iwieġeb hekk:

> »… … …
>
> »… … … il-leġislatur ried li f'kull każ li fih waħda mill-partijiet tkun il-gvern, dik ir-rappreżentanza tkun prinċipalment f'kap tad-dipartiment u, fejn dan ma japplikax, sussidjarjament fil-persuna tal-Avukat

> Ġenerali, li dejjem u f'kull każ irid jiġi wkoll notifikat bl-atti ġudizzjarji li jitressqu kontra l-gvern ... ...
>
> »Fil-każ odjern hija l-Awtorità tad-Djar li bħala awtorità hija unikament responsabbli għall-ħruġ ta' ordnijiet ta' rekwiżizzjoni. L-esponenti jisħaq li peress li m'għandux mansjoni li joħroġ ordnijiet ta' rekwiż-izzjoni u lanqas qiegħda tiġi attakkata xi disposizzjoni tal-liġi partikolari kienet korretta l-ewwel qorti meta illiberat lill-esponent mill-osservanza tal-ġudizzju għaliex huwa evidenti li bil-preżenza tal-awtorità f'din il-kawża, il-ġudizzju huwa integru.
>
> »… … …
>
> »Għalhekk, la darba jeżisti, f'dan il-każ, kap tad-dipartiment, il-pożizzjoni tal-Avukat Ġenerali bħala intimat hija irritwali, u għandu jiġi liberat mill-osservazzjoni tal-ġudizzju.
>
> »Għalhekk anke fid-dawl ta' dak li jrid l-artikolu 181B tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta, dawn il-proċeduri huma biżżejjed integri bil-preżenza tal-Awtorità tad-Djar waħedha tenut kont tal-fatt li l-ewwel qorti ma iddikjaratx espressament fid-*decide* li l-liġijiet in kwistjoni huma anti-kostituzzjonali. Għalhekk dan l-aggravju għandu jiġi miċħud.«

12. Tassew illi l-ordnijiet ta' rekwiżizzjoni nħarġu mis-Segretarju tad-Djar, predeċessur tal-awtorità konvenuta. Iżda l-ksur tad-drittijiet tal-atturi ma seħħx tant minħabba r-rekwiżizzjonijiet iżda minħabba fil-liġijiet li jikkon-trollaw il-kera u għalhekk ma ħallewx illi s-sidien jitħallsu kera xieraq. Fil-fatt ma ntweriex illi s-setgħa ta' rekwiżizzjoni, *per se*, hija bi ksur tad-drittijiet tas-sidien, jew illi ma kienx meħtieġ fiċ-ċirkostanzi soċjali taż-żmien relevanti li jinħarġu l-ordnijiet, jew li ma kienx hemm ħtieġa soċjali fil-każijiet partikolari. Għalkemm l-awtorità tħarrket sew, għax kien il-pre-deċessur tagħha li għabba l-proprjetajiet b'kirjiet kontrollati, iżda ċerta-ment kellu jkun parti wkoll l-Avukat tal-Istat billi huwa dan illi jwieġeb meta l-ksur ta' drittijiet iseħħ minħabba fit-tħaddim ta' liġi, speċifikament f'dan il-każ il-liġi li tikkontrolla l-kera u tgħid liema hu l-ogħla kera li s-sid jista' jirċievi.

13. Dan l-aggravju għalhekk għandu jintlaqa', u l-ħelsien tal-Avukat tal-Istat mill-ħarsien tal-ġudizzju jitħassar.

14. It-tieni aggravju jolqot il-*quantum* tad-danni.

15. Fl-interess tal-prevedibilità u tal-uniformità fid-deċiżjonijiet, din il-qorti wara s-sentenza ta' Cauchi *v.* Malta[1] mogħtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fil-25 ta' Marzu 2021 adottat il-kriterji li tagħti dik is-sentenza u jkun tajjeb li dawn jibqgħu jitħarsu. Għalkemm huwa minnu li t-tnaqqis ta' tletin fil-mija (30%) u għoxrin fil-mija (20%) mill-kera fis-suq ħieles kif jingħad f'Cauchi huwa biss indikattiv u mhux regola li torbot, madankollu jixraq illi tinżamm uniformità fid-deċiżjonijiet u ma jsirx tibdil jekk mhux għal raġunijiet li jkunu speċifiċi għall-każ partikolari.

16. L-ewwel qorti sabet ksur tad-drittijiet tal-atturi taħt l-art. 1 tal-Ewwel Protokoll. Għalhekk id-*dies a quo* għall-għanijiet tal-likwidazjoni tal-kumpens għandu jkun it-30 t'April 1987, meta daħal fis-seħħ l-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea ["Kap. 319"]. Dan ma huwiex ħlief applikazzjoni sempliċi tal-art. 7 tal-Kap. 319 li ma fih ebda ambigwità.

17. Maħdum bil-kriterji ta' Cauchi, u wara li tqis dak li daħħlu jew setgħu jdaħħlu l-atturi, it-telf li ġarrbu l-atturi huwa qrib sitta u sebgħin elf euro (≈ €76,000), kollox kif muri fi Skeda A mehmuża ma' din is-sentenza biex titqies parti minnha. Naturalment, il-fatt li llum il-proprjetajiet jinsabu lura f'idejn is-sidien ma jsewwix id-danni li ġarrbu qabel.

18. Ma' dan l-ammont għandu jiżdied il-kumpens non-pekunjarju.

19. Meta tqis iż-żmien kemm ilu jseħħ il-ksur tad-drittijiet tal-atturi u tqis ukoll illi dan il-ksur jolqot tliet proprjetajiet mhux waħda, il-qorti hija tal-fehma illi

[1] Cauchi *v.* Malta (rik. 14013/19), Q.E.D.B. 25 ta' Marzu 2021

s-somma ta' elf u ħames mitt euro (€1,500) likwidata mill-ewwel qorti bħala danni non-pekunjarji hija ftit, u jkun aktar xieraq kumpens ta' tnax-il elf euro (€12,000).

20. Il-qorti għalhekk tillikwida d-danni pekunjarji u non-pekunjarji fis-somma ta' tmienja u tmenin elf euro (€88,000) b'kollox.

21. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tirriforma s-sentenza appellata: tikkonfermaha fejn sabet ksur tal-art. 1 tal-Ewwel Protokoll iżda tħassarha fejn ħelset lill-Avukat tal-Istat mill-ħarsien tal-ġudizzju u illikwidat id-danni fis-somma ta' sitta u ħamsin elf u ħames mitt euro (€56,500); minflok, tiddikjara illi l-Avukat tal-istat kien imħarrek sew, tillikwida d-danni pekunjarji u non-pekunjarji fis-somma ta' tmienja u tmenin elf euro (€88,000) u tikkundanna lill-konvenuti flimkien iħallsu din is-somma b'sodisfazzjon sħiħ tal-pretensjonijiet tal-atturi.

22. L-ispejjeż, kemm ta' dan l-appell kif ukoll dawk tal-ewwel grad, iħallsuhom l-Avukat tal-Istat u l-Awtorità tad-Djar flimkien.

Mark Chetcuti Prim Imħallef	Giannino Caruana Demajo Imħallef	Anthony Ellul Imħallef

Deputat Reġistratur
da

Skeda A

Appartament nru 56

Sena	kera xieraq	kera li daħħal jew seta' daħħlu l-atturi	
	€	€	
1987	666.67	128.89	*
1988	1,000.00	193.34	
1989	1,310.00	193.34	
1990	1,310.00	193.34	
1991	1,310.00	193.34	
1992	1,310.00	193.34	
1993	1,310.00	193.34	
1994	1,724.00	193.34	
1995	1,724.00	193.34	
1996	1,724.00	193.34	
1997	1,724.00	193.34	
1998	1,724.00	193.34	
1999	2,522.00	193.34	
2000	2,522.00	193.34	
2001	2,522.00	193.34	
2002	2,522.00	193.34	
	26,924.67	3,028.99	

- 30% =	18,847.27
- 20% =	15,077.81
naqqas	3,028.99
Jifdal	12,048.82

* tmien xhur

Skeda A (tkompli)

Appartament nru 67

Sena	kera xieraq	kera li daħħal jew seta' daħħlu l-atturi	
	€	€	
1987	531.33	196.16	*
1988	797.00	294.24	
1989	1,042.00	294.24	
1990	1,042.00	294.24	
1991	1,042.00	294.24	
1992	1,042.00	294.24	
1993	1,042.00	294.24	
1994	1,205.00	294.24	
1995	1,205.00	294.24	
1996	1,205.00	294.24	
1997	1,205.00	294.24	
1998	1,205.00	294.24	
1999	2,315.00	294.24	
2000	2,315.00	294.24	
2001	2,315.00	294.24	
2002	2,315.00	294.24	
2003	2,315.00	294.24	
2004	3,086.00	294.24	
2005	3,086.00	294.24	
2006	3,086.00	294.24	
2007	3,086.00	294.24	
2008	3,086.00	294.24	
2009	3,550.00	294.24	
2010	3,550.00	294.24	
2011	3,550.00	294.24	
2012	3,550.00	294.24	
2013	3,550.00	313.83	
2014	4,321.00	313.83	
2015	4,321.00	313.83	
2016	2,880.67	213.54	*
	68,841.00	8,707.19	

- 30% =	48,188.70
- 20% =	38,550.96
naqqas	8,707.19
Jifdal	29,843.77

* tmien xhur

Skeda A (tkompli)

Appartament nru 70

Sena	kera xieraq	kera li daħħal jew seta' daħħlu l-atturi	
	€	€	
1987	525.33	143.23	*
1988	788.00	214.86	
1989	1,030.00	214.86	
1990	1,030.00	214.86	
1991	1,030.00	214.86	
1992	1,030.00	214.86	
1993	1,030.00	214.86	
1994	1,192.00	214.86	
1995	1,192.00	214.86	
1996	1,192.00	214.86	
1997	1,192.00	214.86	
1998	1,192.00	214.86	
1999	2,289.00	214.86	
2000	2,289.00	214.86	
2001	2,289.00	214.86	
2002	2,289.00	214.86	
2003	2,289.00	214.86	
2004	3,052.00	214.86	
2005	3,052.00	214.86	
2006	3,052.00	214.86	
2007	3,052.00	214.86	
2008	3,052.00	214.86	
2009	3,510.00	214.86	
2010	3,510.00	214.86	
2011	3,510.00	214.86	
2012	3,510.00	214.86	
2013	3,510.00	229.17	
2014	4,273.00	229.17	
2015	4,321.00	229.17	
2016	4,321.00	233.90	
2017	3,240.75	175.42	**
	72,834.08	6,611.56	

- 30% =	50,983.86
- 20% =	40,787.09
naqqas	6,611.56
Jifdal	34,175.52

* tmien xhur

** disa' xhur

Skeda A (tkompli)

Telf fuq appt 56	12,048.82
Telf fuq appt 67	29,843.77
Telf fuq appt 70	34,175.52
B'kollox	76,068.12

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Anthony Ellul
Imħallef

Deputat Reġistratur
da